

29.4.2002

419/4/99

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Esittelijäneuvos Eero Kallio

SYYTTEEN NOSTAMINEN PUUTTEELLISEN ESITUTKINNAN PERUSTEELLA

1 KANTELU

A arvostelee eduskunnan oikeusasiamiehelle 16.2.1999 osoittamassaan kantelukirjoituksessa Helsingin kihlakunnansyyttäjän B:n menettelyä lievää pahoinpitelyä koskeneen syytteen nostamisessa. Helsingin kärjäoikeus hylkäsi syytteen 30.9.1998 antamassaan tuomiossa. A:n käsityksen mukaan syytteen tueksi ei esitutkinnassa ollut muita seikkoja kuin asianomistajan kertomus. Ainakaan esitutkintapöytäkirjan valossa B:llä ei ollut oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 6 §:ssä tarkoitettuja todennäköisiä syitä nostaa syytettä asiassa.

2 SELVITYS

Apulaisvaltakunnansyyttäjä --- on toimittanut tänne kihlakunnansyyttäjä B:n 11.8.1999 antaman selvityksen ja ilmoittanut 13.8.1999 antamassaan päätöksessä, ettei hänellä ole aihetta antaa asiassa lausuntoa.

3 VASTINE

A on antanut 24.10.1999 päivätyn vastineen.

4 RATKAISU

4.1 Tapahtumatiedot

Saadun selvityksen mukaan A:n entinen tyttöystävä teki 14.11.1997 Helsingin poliisilaitokselle rikosilmoituksen, jossa hän kertoi A:n vääntäneen häntä 15.12.1996 vasemmasta ranteesta niin voimakkaasti, että hänen kätensä oli seuraavana päivänä turvonnut kovasti. Entinen tyttöystävä ei ollut käynyt asian vuoksi lääkärissä. Sen sijaan hän oli seuraavana päivänä näyttänyt vammaa eräälle ystävälleen.

Asiassa suoritettiin esitutkinta, jossa kuultiin A:ta syylliseksi epäiltynä ja hänen entistä tyttöystäväänsä asianomistajana. A kiisti esitutkinnassa syyllistyneensä ilmoituksessa mainittuihin rikoksiin. Hän

ilmoitti, ettei ollut koskaan käyttäytynyt entistä tyttöystävänsä kohtaan väkivaltaisesti. A ei kertonut esitutkinnassa tapahtumista mitään, vaan ilmoitti, ettei hän halunnut lisätä kertomustaan.

Rikosilmoituksen tekijän ystävää ei kuulusteltu esitutkinnassa todistajana. Esitutkintapöytäkirjaan merkittiin ainoastaan, että tutkija oli kuullut häntä puhelimesta 10.12.1997, jolloin hän oli kertonut nähneensä ilmoituksen tekijän käden olevan punainen ja että siinä oli näkynyt sormien jättämät painaumat. Rikosilmoituksen tekijä oli lisäksi valittanut hänelle kipua kädessään.

Kihlakunnansyyttäjä B päätti 23.1.1998 Helsingin kärjäoikeuteen toimittamassaan haastehakemuksessa syyttää A:ta lievistä pahoinpitelystä. A:n entinen tyttöystävä yhtyi rangaistusvaatimukseen ja vaati itselleen asiassa korvauksia.

A:n entinen tyttöystävä toimitti asianomistajana kärjäoikeuteen 4.2.1998 päivätyn lääkärinlausunnon, jonka mukaan hän oli käynyt lääkärin vastaanotolla 30.1.1998.

Kärjäoikeus totesi kuitenkin 30.9.1998 antamassaan tuomiossa mm., ettei 4.2.1998 päivättyä lääkärintodistusta voitu millään tapaa yhdistää väitettyyn tapahtumaan ja A:ta vastaan jo nostettuun syytteeseen ja hylkäsi syytteen.

4.2

Oikeudellinen arviointi

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 6 §:n mukaan virallisen syyttäjän on nostettava syyte, kun on olemassa todennäköisiä syitä rikoksesta epäillyn syyllisyyden tueksi. Se, että tuomioistuin päätyy - usein pitkän harkinnan jälkeen - asiassa toiseen lopputulokseen kuin syyttäjä, ei välttämättä merkitse sitä, että syyttäjä olisi menetellyt asiassa lainvastaisesti. On mahdollista, että oikeudenkäynnin aikana ilmenee esimerkiksi näytön osalta seikkoja, jotka eivät olleet tiedossa syyteharkintaa tehtäessä. Lisäksi on tietenkin selvää, että syytekynnys on alhaisempi kuin tuomitsemiskynnys.

Esillä olevassa tapauksessa syytteen nostamista ovat tukeneet asianomistajan kertomus sekä hänen ystävänsä kuuleminen puhelimesta. Väitetty käden vääntäminen oli tapahtunut, kun entinen tyttöystävä oli esitutkintakertomuksensa mukaan pyytänyt A:ta luovuttamaan hänellä asuntonsa avaimen. A oli tästä kieltäytynyt. Esitutkintapöytäkirjan liitteenä on kuitti, jonka mukaan entinen tyttöystävä oli tapahtumaa seuraavana päivänä sarjoittanut asuntonsa lukon uudelleen. Sen sijaan esitutkinnassa ei ollut esitetty lääkärin lausuntoa, joka olisi tukenut syytteen nostamista. A:n antama esitutkintakertomus oli lisäksi niin niukka, ettei siitä kiistämisen lisäksi ilmene mitään tapahtumaa koskevia seikkoja.

Rikosepäilyä vastaan taas puhuu mm. se, että rikosilmoitus oli tehty vasta lähes vuoden kuluttua itse tapahtumasta ja että myös lääkärintodistus oli hankittu vasta oikeudenkäyntilaisuuteen yli vuosi väitetyn rikoksen jälkeen.

Näyttöä arvioitaessa on yleensä sekä syyllisyyttä tukevia, että sitä vastaan puhuvia seikkoja. Kummatkin seikat on otettava huomioon. B on näyttöä arvioidessaan luottanut asianomistajan

kertomukseen ja asianomistajan ystävän puhelimitse antamaan kertomukseen sekä asianomistajan avustajan puhelimesta antamaan ilmoituksen lääkärinlausunnon toimittamisesta oikeuteen.

Syyteharkinnan tulee perustua esitutkinnassa asianmukaisesti kerättyyn aineistoon. Syyttäjä vastaa siitä, että esitutkinta on päätöksentekoa silmälläpitäen riittävän kattava ja perusteellinen. Jos hän näkee tässä suhteessa puutteita, hänen on pyydettävä esitutkinnan täydentämistä ja suoritettava syyteharkinta vasta kokonaisaineiston perusteella. B:n menettelyä voidaan tältä osin arvostella. Suoritettua esitutkintaa voidaan pitää tapauksen suhteellinen lievyyskin huomioon ottaen puutteellisenä. Syyteharkintaa ei tule käsitykseni mukaan suorittaa ennen kuin selvitettävissä olevat asiaan vaikuttavat seikat on tutkittu esitutkinnassa. Mielestäni B:n ei olisi pitänyt nostaa asiassa syytettä pyytämättä lisätutkintaa vamma nähneen asianomistajan ystävän kuulemiseksi esitutkinnassa todistajana. Tämä olisi ollut ensiarvoisen tärkeää, kun asianomistaja oli ilmoittanut esitutkintakertomuksessaan, ettei hän ollut käynyt asian vuoksi lääkärin vastaanotolla. Tärkeää olisi ollut tutustua ennen lopullista syyteharkintaa myös asiantuntijan lupaamaan lääkärintodistukseen, jonka tämän avustaja oli luvannut toimittaa syyttäjälle vasta oikeudenkäyntitilaisuuteen.

Käsitykseni mukaan B nosti asiassa syytteen puutteellisen esitutkinnan perusteella. Tässä tapauksessa syytteen hylkäämiseen vaikuttivat myös A:n vasta oikeudenkäynnin aikana esittämät seikat, mm. se, että A oli tehnyt 30.9.1997 entisestä tyttöystävästään rikosilmoituksen koskien solvausta. A esitti oikeudessa, että tyttöystävä oli tehnyt puolestaan rikosilmoituksen kostomielessä. Näistä seikoista B:llä ei ollut aikaisemmin tietoa.

4.3

Toimenpide

Saatan kihlakunnansyyttäjä B:n tietoon käsitykseni syytteen nostamisesta riittämättömän esitutkinnan perusteella lähettämällä hänelle jäljennöksen tästä päätöksestäni. Lähetän samalla jäljennöksen päätöksestä myös valtakunnansyyttäjälle.